

Asia: VN/27236/2020

Kansallista yritysvastuulakia koskeva arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

1) Lausuntonne yleisesti arviomuistiosta.

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua kansallista yritysvastuulakia koskevasta arviomuistiosta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Kuluttajaliitto pitää yritysvastuun edistämistä tärkeänä. Kestävän kehityksen, ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja ympäristönsuojelun tavoitteiden toteutumista tulee edistää kunnianhimoisesti. Iso osa kuluttajista haluaa suosia vastuullisia yrityksiä, senkin vuoksi on tärkeää, että vastuullisuutta säännellään uusin tavoin. Yritysvastuusäntelylle on tarvetta mahdollisimman pian.

Arviomuistio sisältö on pitkälti lisäselvitystarpeiden esitleminen. Käsityksemme mukaan arviomuistiotyön tarkoituksena oli esittää selvitystä avoimena oleviin kysymyksiin. Yleisesti odotus alun perin oli, että arviomuistio sisältäisi tarvittavan selvityksen, jotta kansallinen lainsäädäntö voidaan valmistella.

2) Lausuntonne kansalliseen yritysvastuusäntelyyn ryhtymisestä.

Koska aihe on edellä esitetyllä tavalla olennainen kuluttajille, Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan valmistelua on jatkettava ilman viivytystä ja riittävin resurssein. Jatkovalmistelussa kunnianhimon taso tulisi pitää korkeana ja tähdätä lainsäädäntöön, joka parhaiten tukisi ihmis- ja ympäristöoikeuksien toteutumista ja läpinäkyvyyttä kuluttajien suuntaan.

3) Lausuntonne muistiossa esitetyistä sääntelyvaihtoehdoista (velvoitteen sisältö, soveltamisala ja seuraamusjärjestelmä).

Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan yritysvastuulaki tulee ulottaa koskemaan suuryritysten lisäksi myös pk-yrityksiä. Tämän lisäksi velvollisuudet on ulotettava koskemaan koko tuotteen tai palvelun

arvoketjua. Vain näin kuluttajalla on mahdollisuus laajasti vertailla ja tutustua valintojensa vastuullisuuteen.

Arviomuistiolla ehdotetaan kahta eri tapaa lähestyä asianmukaista huolellisuutta: avoin ja yksityiskohtainen. Molemmissa on esitetyillä tavoilla hyviä puolia. Avoin mahdollistaisi esimerkiksi yrityskoon huomioonottamisen siten, että silloin kun katsotaan olevan tarvetta, yritykselle voitaisiin asettaa laajempia velvollisuuksia. Yksityiskohtainen sääntely taas saattaa olla yksinkertaisempi tulkittavaksi, mutta jäykempi sääntelykeino. Kovin yksityiskohtaista sääntelyä saattaa kuitenkin olla helpompi kiertää kuin avointa ja tavoitehakuista sääntelyä. Joka tapauksessa ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvoitteen tulisi perustua kansainvälisissä yritysvastuustandardeissa määriteltyyn asianmukaisen huolellisuuden prosessiin.

Yritysvastuu lainsäädännön tulee erityisesti edistää ihmisoikeusloukkausten ja ympäristövahinkojen ennaltaehkäisyä. Tämä tulee huomioida seuraamusjärjestelmässä siten, että pystytään puuttumaan tilanteisiin myös jo ennen kuin loukkaus tai vahinko on tapahtunut. Kuluttajaliitto korostaa, että jatkovalmistelussa on tärkeä kiinnittää huomiota myös uhrien oikeussuojaan.

Raportointivelvollisuus tulisi toteuttaa niin, että yritys velvoitetaan julkaisemaan raportti. Myös selvitysvelvollisuuden osalta Kuluttajaliitto kannattaa mahdollisimman laajaa julkisesti saataville asettamista. Tämä tukisi kuluttajien mahdollisuuksia tehdä yhä kestävämpiä valintoja ja tutustua yrityksen toimintaan ennen ostopäätöstä. Vastuullisuus ja siitä raportointi tulisi nähdä kilpailuetuna eikä hallinnollisena kuluna. Kuluttajien saataville asetettavassa informaatiossa on kiinnitettävä huomiota viestin selkeyteen ja viherpesua ei tule sallia. Kuten arviomuistiossakin on tuotu esiin, tiedon vertailtavuus on tärkeää.

4) Lausuntonne arviomuistiossa esitetyistä sääntelyn ihmisoikeus-, ympäristö- ja yritysvaikutuksista.

-

Meriranta Emmi
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry